

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 Vtrum quilibet actus augeat habitum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

per hanc patet solutio ad obiecta. Et ut qui graduum additione vtrius disputado, si hanc expressurus dicit sententiam, a lapsu solo lingue cohibendus retias &c.

¶ Circa eandem difficultatem de intensione & remissione formarum in eodem 2. ar. 5. q. dubium adhuc occurrit ex Scoto in vii. q. 17. distinctionis primi sentent. ipse siquidem non solus, ut opinor, sensum non inuentum a diuo Thoma sic impugnavit, ut in aliquo dissentiat secundum rem. duo enim creduntur affirmari, primum est quod forma intendatur proprie, & remittantur tantum secundum habitudinem ad subiectum, secundum est, quod res illa que est forma, quando intenditur & remittitur, nihil sui reale absolutum acquirit aut perdit, sed solum aliquid in ordine ad subiectum.

Art. preced.

Et vtrunque Scotus pugnat. Secundum ueritatem autem secundum dictum non est S. Tho. sed contra ipsum, ut ex supradictis patet: unde non oportet respondere obiectis contra illud. Primum uero dictum assertum a diuo Thoma, nec est mirum quod impugnetur a Scoto, quoniam discordantia a principio. Diuus enim Thoma posuit formas habere quicquid habent aut ex ratione formalia, specificata, aut ex subiecto, seu materia, ita quod quicquid materiale id est non specificum est in eis, ex materia posuit, ille autem non. Et propterea author latitudinem forme secundum magis & minus, cum infra specie fit, materialiaque aliquid id fit in specie, ad subiectum rediit, sicut & cetera materialia & individualia. Scotus autem sequens suas proprietates individuales, vult quod si per impossibile forma ita abstraheretur a subiecto, quod nec etiam aptitudinaliter respiceret subiectum, superet magis & minus: ita quod hoc nec conuenit formam in ordine ad subiectum, nec oritur quoquo modo ex subiecto. sicut quantitas molis, si per impossibile non haberet inclinationem ad subiectum, adhuc esset maior uel minor. Probat autem hoc, si contraria in summo sunt impossibilia, remissa uero compossibilia, ergo impossibilitas formarum confurgit ex gradibus, ergo gradus conueniunt formis priusquam respiciant subiecta. Prima consequentia est per se nota: secunda probatur, quia prior est impossibilitas formarum in se, quam sit earum in subiecto recipiente: quia enim simultaneum repugnant, ideo non possunt recipi in eodem, & non conueniunt, ergo &c.

¶ Ad hoc dicitur primo, quod antecedens est falsum loquendo ut loquimur, de contrariis formaliter non uirtualiter inuentis, ut in medio: & secundum se, non secundum extrinsecam: puta animam uel coelum, uel formam misti: contraria enim cum ex specifica differentia contraria sint, ut patet 10. Metaphys. per hoc idem sunt impossibilia in eodem, ut patet ibidem. unde Aristoteles omnes condiciones contrariorum, inter quas est impossibilitas in eodem, reducit ad perfectam differentiam, ut patet ibi. Contraria ergo in quocunque sunt gra-

du, contraria sunt & impossibilia in eodem, & alterum contra alterum pugnat, quod autem in multis maneat remissa, hoc facit forma misti continens: & nihilominus mutuo contra se mittitur remissa sicut in summo proportionaliter. Dicitur secundo, quod dato antecedente, prima consequentia non ualet, quia in-

compossibilitas formarum poneretur duplex, una ex contrarietate, & hec conuenit formis secundum se ex specificis naturis: & hec non conuenit ex gradibus, sed abstrahit ab eis, sicut & ipsa forma, & hec in compossibilitas est prior in formis secundum se, quam in subiecto, que tam in nihil licet ad arguente materia ex gradibus, & hec conuenit formis ex illo respectu ad subiectum, ex quo conuenit eis latitudo. In littera autem patet, quod forma de quarum ratione non est indiuisibilis, participabilis a subiectis abiectione specificatione eorum habent latitudinem. Unde neque latitudo, neque gradus, neque impossibilitas conueniens ex eis est prior quam sit talis participabilis forma in subiecto. Et cum dicitur, quod ista impossibilitas est prior inter formas inter se, que in subiecto, respondetur quod hic est philosophica ab una habitudine ad subiectum ad omnes, seu a negatione prioritatis in una, ad negationem prioritatis in omnibus. Aliud est enim dicere, quod impossibilitas ista formarum sit prior in se, quam impossibilitas in subiecto. Aliud est dicere, quod impossibilitas ista formarum in se sit prior omni respectu ad subiectum, quia est posterior participabilitate tali formarum in subiecto, ex qua confurgit impossibilitas, secundum gradus in formis in se, & in subiecto.

¶ Ad exemplum autem Scoti de quantitate molis, dicitur quod quantitati conuenit esse maiorem & minorem in eadem specie, non ex hoc quod est participabilis a subiecto, & ideo non est simile, sed ex hoc ipso, quia participat naturam materiam, unde si auferatur ab ea id quod habet ex hoc, quod participat naturam materiam, neque indiuiduum secundum se, nec maius nec minus haberet &c.

¶ Super questionis quinquagesime secunde articulum tertium.

In articulo tertio eiusdem questionis quinquagesime secunde, nihil sciendum occurrit, nisi pro Nouitius, quod sicut ante genitum habitum in anima potuit anima in actum actum generare ipsum, ita post genitum potest intensiori actu, quam sit ille etiam ad quem se extendit presens habitus, augere eundem eodem utens principio actiuo intensius, quam prius usus fuerit, ex hac namque parte habet uim augmentatiuam, unde habet generatiuam, quamuis ad augendum non nihil operetur iam inchoatus habitus non ea ratione, quia nihil prohibet augere aliquid seipsum, ut patet ex secundo de anima, quoniam hoc de aug-

ARTICVLVS III.

Vtrum quilibet actus augeat habitum.

AD TERTIVM sic proceditur. Vt quod quilibet actus augeat habitum. Multiplicata enim

fit prior omni respectu ad subiectum, quia est posterior participabilitate tali formarum in subiecto, ex qua confurgit impossibilitas, secundum gradus in formis in se, & in subiecto.

¶ Super questionis quinquagesime secunde articulum tertium.

In articulo tertio eiusdem questionis quinquagesime secunde, nihil sciendum occurrit, nisi pro Nouitius, quod sicut ante genitum habitum in anima potuit anima in actum actum generare ipsum, ita post genitum potest intensiori actu, quam sit ille etiam ad quem se extendit presens habitus, augere eundem eodem utens principio actiuo intensius, quam prius usus fuerit, ex hac namque parte habet uim augmentatiuam, unde habet generatiuam, quamuis ad augendum non nihil operetur iam inchoatus habitus non ea ratione, quia nihil prohibet augere aliquid seipsum, ut patet ex secundo de anima, quoniam hoc de aug-

mento proprie sum-
pro dicitur: hoc au-
te de quo loquimur
augmetum,metapho-
rice dicitur augmen-
tum proprie vero est
motus in eis, sed
ea potius ratione, qz
actus elicitus ab ha-
bitu inchoato, & sub-
iectu disponit pre-
parans ipsum ad per-
fectum sortiendu ha-
bitum: & perfectior
est, cum ex tota virtu-
te habitus procedit,
ita ut ad perfectione
maiores deducere
possit habitum.

procedentes dimi-
nunt ipsum, utpote, cum negli-
genter fiunt. ergo non omnis actus habitum auget.

RESPON. Dicendum, quod similes actus simi-
les habitus causant, ut dicitur in 2. *Eth. Similitudo
autem & dissimilitudo non solum attenditur secun-
dum qualitatem candem uel diuersam, sed etiam se-
cundum eundem uel diuersum participationis mo-
dum. Est n. dissimile non solum nigrum albo, sed et
minus album magis albo: nam etiam motus fit a mi-
nus albo in magis album, tanquam ex opposito in
oppositum, ut dicitur in 5. Phil. Quia uero usus ha-
bituum in uoluntate hominis consistit, ut ex supra-
dictis patet, sicut contingit qd aliquis habens habitum
nō utitur illo, uel et agit actum contrarium: ita etiā
pōt contingere quod utitur habitu secundū actum
non respondentem proportionaliter intensiōni ha-
bitus. Si igit intensio actus proportionaliter aequat in-
tensiōni habitus, uel et superexcedat, quilibet actus uel
auget habitum, uel disponit ad augmentum ipsius,
ut loquamur de augmento habituum ad similitudi-
nem augmenti animalis. Non. n. quodlibet alimen-
tum assumptum actum auget animal, sicut nec quilibet
banda gutta cauat lapidem, sed multiplicato alimento
tandē fit augmentū: ita et multiplicatis actibus cre-
scit habitus. Si uero intensio actus proportionaliter
deficiat ab intensiōne habitus, talis actus non dispo-
nit augmentum habitus, sed magis ad diminutionē
ipsius. Et per hoc patet responsio ad obiecta.

QVAESTIO LIII.

De corruptione & diminutione habi-
tuum, in tres articulos diuisa.

DEINDE considerandum
est de diminutione & cor-
ruptione habituum.

ET circa hoc querunt tria.

¶ Primò. Vtrum habitus corrum-
possit.

¶ Secundò. Vtrum possit dimi-
nui.

¶ Tertiò. De modo corruptionis
& diminutionis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum habitus corrum-
possit.

AD PRIMVM sic proceditur:
Videtur, quod habitus cor-
rumpi non possit. Habit. n. inest
sicut natura quaedā. vñ operatio

nes secundum habitum sunt de-
lectabiles, sed natura non corrū-
pitur manente eo cuius est natu-
ra. ergo neque habitus corrum-
pōt manente subiecto.

¶ 2. Præter. Omnis corruptio for-
mæ uel est per corruptionē sub-
iecti, uel est a contrario, sicut æ-
gritudo corrumpitur corrupto
animali, uel etiam superueniente
sanitate, sed scientia, quæ est quæ-
dam habitus, non pōt corrum-
pōt corruptionem subiecti: quia intel-
lectus est subiectum eius, est sub-
stantia quædam, & non corrup-
pōt, ut dicitur in 1. * de Anima. Et si
militer et nō pōt corrum-
pōt a contrario; nā species intelligibiles nō
sunt adinuicem contrariæ, ut dicitur
in 7. * Metaph. ergo habitus scientiæ
nullo modo corrum-
pōt.

¶ 3. Præter. Omnis corruptio est
per aliquem motum, sed habitus
scientiæ qui est in anima, non po-
tēst corrum-
pōt per motum per se
ipsius anime, quia anima per se nō mo-
uetur, mouetur autem per accidēs
per motum corporis. nulla autē
transmutatio corporalis uidetur
posse corrum-
pōt species intelli-
gibiles existentes in intellectu, cū
intellectus sit per se locus specie-
rum sine corpore, unde ponitur
qz nec per senium, nec per mortē
corrum-
pōt habitus. ergo scien-
tia corrum-
pōt non pōt, & per conse-
quens nec habitus uirtutis, qui et
est in anima rationali, & sicut Phi-
losop. dicit in 1. * Ethic. Virtutes
sunt permanentiores disciplinis.

SED CONTRA est, quod Phil.
dicit in lib. * de longitu. & breui-
tate uite, quod scientiæ corruptio
est obliuio & deceptio. peccando
et aliqz habitū uirtutis amittit, &
ex contrariis actibus. uirtutes gene-
rant & corrum-
pōt, ut dicitur in 2. * Ethic.

RESPON. Dicendum, quod
si in se dicitur aliqua forma corrum-
pōt per contrarium suum, per acci-
dens autē, per corruptionem sui
subiecti. Si igitur fuerit aliquis ha-
bitus, cuius subiectum est corru-
ptibile, & cuius cā hēt contrariū
utroque modo corrum-
pōt. poterit: si
cut patet de habitibus corporalibus.
sanitate & ægritudine. Illi uero
habitus, quorum subiectum est
incorruptibile, non possunt cor-
rumpi per accidens. Sunt tñ habitus
quidā, qui et si principaliter sint
in subiecto incorruptibili, secun-
dario tñ sunt in subiecto corrupti-
bili, sicut habitus scientiæ, qui prin-
cipaliter est quidem in intellectu
possibili, secundario autē in uiribus ap-
prehensiuis sensitiuis, ut supra dictū
est. Et si ex parte intellectus possi-
bilis habitus scientiæ, nō pōt corrum-
pōt.

Prima Secundæ S. Thomæ.

sed materiam causæ
esse ea quæ sunt in
parte sensitua, ad ea
quæ sunt intellectus:
pp quod etiam hic
ex parte subiecti po-
tuit hoc secundariū
subiectum, ipsa uo-
cans, quæ tu celsi in
genti non pertransi-
bis ieiunus. Aduerte
quoque ex eodem
ar. quod hinc expres-
se plures habes, un
habitum scientiæ in
nobis non esse spes-
cies intelligibiles ac-
cipias. ill. n. & singu-
le & omnes carent
contrariis, scientia autē
non, ut in litera dicitur.
Aduerte tertiò ex se
cū lo articulo, quod
author undique af-
fluit propriis ratio-
nibus, non solum ad
naturam rei reddit
rationem intensio-
nis & remissionis,
sed ad res sic signifi-
catas, puta concreta
uel abstracte ex ea-
dem radice descendit.

¶ In responsione ad
tertium postremo in
articulo tertio scrup-
ulus occurrens. Nō
uicis remouendus
est. uidetur. n. contra-
riari hic tertius arti-
culus primo in res-
ponsione ad tertium,
dum ibi dicitur, qz
scientia ex corpora-
libus moribus non
corrum-
pōt in se,
sed in suo actu impe-
ditur, ut patet in e-
bricitate uerò confir-
matur in responsione
ad ultimum, quod
scientia corrum-
pōt propter mutationē,
cui subiacent uires
apprehensiuæ inter-
iores quæ subsunt
tempori. Ad hoc n.
dicendum est, qd dili-
gentius perfecta
uerba literæ sibi in-
uicem non aduersā-
tur. Primum enim
dictum loquitur de
motibus partis inter-
ioris sensitiuæ tan-
tum: secundus autem
de eisdem ut patet,
uel cōpescunt cōtra-
rias causas habitū.
& intendit author
quod impedimenta
partis sensitiuæ, si
non ultra progrediā-
tur, non corrum-
pōt scientiam, sed actum
eius: & ideo remanet
post mortem: si autē
uel per diuturnam
cessationem, uel po-
sitiuam imaginatio-
nem ad hoc progre-
diantur, qz propo-
sitiones contrariæ aut
syllogism' fiat: quā-
uis

tex. 65. to. 2.

tex. 52. to. 3.

Ca. 10. 1. me-
dio tom. 5.

c. 2. nō mul-
tum a prin-
tom. 2.

Ca. 3. in fi. &
c. 1. & 2. to-
mo 5.

q. 50. art. 3.
ad 3.